

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ФУНКЦІОНУВАННЯ СИСТЕМ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ РЕГІОНУ НА ОСНОВІ АНАЛІЗУ СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖ

*С.О. Пугач, к.геогр.н., доцент
Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

Системи життєдіяльності населення – це складні комплекси, що залежать від цілого ряду взаємозалежних та взаємопов’язаних соціально-економічних, культурно-історичних та природно-екологічних чинників, кожен з яких має в більшій чи меншій мірі виражену просторову складову. Щоб відобразити територіальні аспекти нерівномірності розподілу умов та ресурсів, які визначають життєдіяльність населення ми повинні знати про те, як працюють соціально-економічні системи, що визначає рівень їх розвитку в певному місці і в певний час. Наприклад, де люди не мають доступу до якісних суспільних послуг (охорона здоров’я, освіта, якісне побутове обслуговування, культурні заклади та ін.), ринків, можливостей працевлаштування, де не можуть приймати активну участь у політичному житті (проблема свободи слова) та ін. Також необхідно володіти інформацією про лідерів та аутсайдерів у соціально-економічних системах, хто приймає рішення, хто і що впливає на прийняття рішень про розподіл суспільних благ, які реальні рішення приймаються для вирішення різних проблем, які дії слідують після цих рішень. Відповіді на ці запитання навряд чи можуть бути дані у випадку із стандартним лінійними та компонентним підходами. Лінійний підхід розуміється як система аналітичних методів, заснованих на трьох першочергових припущеннях: 1) реакція систем є пропорційною причинам, які на неї впливають; 2) при порівнянні двох ситуацій, які є однаковими за винятком однієї змінної (фактора), ефект цієї змінної може бути виокремлений, при цьому інші об’єкти системи лишаються незмінними; 3) можливість розділити систему на компоненти (елементи), зв’язки між якими можна проаналізувати окремо, сума зв’язків цілого дорівнює зв’язкам окремих частин. Останнє положення

прямо протилежне принципу емерджентності системи, за яким властивість системи в цілому не може зводитися до сума окремих елементів [1].

Управління системами життєдіяльності населення повинне враховувати взаємозв'язок усіх цих чинників, а також акторів (суб'єктів), які разом впливають на соціально-економічний ландшафт. Крім того суб'єкти економічної діяльності активно впливають один на одного. Взаємодія відбувається, коли дії одного комплексу заходів впливає на результати іншого або інших. Розуміння зв'язків між суб'єктами – це важлива передумова для покращення ефективності управління системами життєдіяльності населення. Реляційні методики, такі як аналіз складних систем, аналіз соціальних мереж зокрема, забезпечують відповідну основу для розуміння багатовимірної природи соціально-економічних систем, які перебувають у постійній взаємодії. Ці підходи, а також їх аналітичні інструменти широко використовуються у багатьох сферах: соціологія, економіка, інформатика, біологія та ін. [2].

За велике прикладне значення, в останні десятиріччя аналіз соціальних мереж став дуже популярним у західній науці, оскільки акторів не можна розглядати, як просту сукупність групи індивідів або установ. Більш вірно, розглядати соціально-економічні системи, як мережу, що складається з окремих індивідів та установ (організацій), які іноді взаємодіють через ієрархію, але переважно не зважаючи на неї. Тобто, реальна взаємодія між акторами часто протилежна до очікуваної (передбачуваної). Це є важливим моментом поряд із такими чинниками, як індивідуальні вміння чи талант керівника, щоб пояснити успіх чи невдачі менеджменту.

Аналіз соціальних мереж став ключовим інструментом для розуміння просторових патернів, соціальних та управлінських аспектів систем життєдіяльності населення у їх взаємодії та взаємозв'язку.

Формальні та неформальні мережі акторів та їх групи, лідери, різноманітні агентства, служби, сервіси, провайдери знань тощо є ключем для побудови довіри між керівним елементом та керуючим, вирішення конфліктів, поширення інформації,

впровадження інновацій, мобілізації усіх наявних ресурсів та, в кінцевому підсумку, сталого розвитку соціально-економічної системи. Є загальне розуміння, що зростаюча складність, невизначеність і швидкість змін в людській спільноті не можуть бути повністю досліджені використовуючи традиційні аналітичні підходи.

Отже, особливість аналізу соціальних мереж для систем життєдіяльності населення полягає насамперед у:

– застосуванні інтегрального аналізу систем життєдіяльності населення, що базується на багатовимірному мережевому аналізі на основі взаємодії в людському суспільстві, що проявляється в людських рухах (трудова міграція, щоденні поїздки на роботу), обміну товарами (перш за все продукти харчування), наданні послуг (грошові перекази, кредити, консультування, поширення інформації);

– поєднання якісного та кількісного аналізів, за допомогою яких можна отримати якісно нову інформацію;

– визначення географічних чинників, які впливають на вище вказані взаємодії (віддаленість, інфраструктура, природні ресурси, базові послуги);

– візуалізація територіальних патернів систем життєдіяльності населення на тематичних картах, у першу чергу електронних (інтеграція отриманих даних в ГІС);

– широке залучення при дослідженнях даних соціальних Інтернет-мереж.

Список використаних джерел

1. Немець К.А. Теорія і методологія географічної науки: методи просторового аналізу / Навчально-методичний посібник // К.А. Немець, Л.М. Немець. – Х.: ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2014. – 172 с.

2. Топчієв О.Г. Суспільно-географічні дослідження: методологія, методи, методика: навч. посібник / О.Г. Топчієв. – Одеса : Астропринт, 2005. – 632 с.